

YIL / YEAR | 2025

CİLT - SAYI / VOLUME - ISSUE | 4 / 1

e-ISSN | 2980-0005

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DERGİSİ

KASTAMONU UNIVERSITY
FACULTY OF HEALTH SCIENCES JOURNAL

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF KASTAMONU UNIVERSITY
FACULTY OF HEALTH SCIENCES

SAHİBİ | OWNER

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL
Kastamonu Üniversitesi Rektörü | Rector of Kastamonu University

YAYINCI | PUBLISHER

Kastamonu Üniversitesi | Kastamonu University

GENEL YAYIN YÖNETMENİ | EXECUTIVE EDITOR

Prof. Dr. Abdulkadir TUNA

BAŞ EDİTÖR | EDITOR-IN-CHIEF

Dr.Öğr. Üyesi. Esra ERTEMÜR, Kastamonu Üniversitesi

TEKNİK EDİTÖRLER | TECHNICAL EDITORS

Dr. Öğr. üyesi Zeliha Canan ÖZKAN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Araş. Gör. Funda IŞIK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Semanur ÇELİK DEMİRYÜREK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Sabri Okan DEMİRYÜREK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Kadriye Elif İMRE, Kastamonu Üniversitesi

İLETİŞİM | CONTACT

📍 Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kastamonu, TÜRKİYE

☎ 903662804113 ✉ sbfdergisi@kastamonu.edu.tr 🌐 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbftergisi>

EDİTÖR KURULU | EDITORIAL BOARD

- Dr.Öğr. Üyesi Canan KAŞ, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Fatmanur Hümeysra ZENGİN, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Filiz ÖZEL ÇAKIR, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Şeyma KOCA, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Gülşen ULAŞ KARAAHMETOĞLU, Kastamonu Üniversitesi
Doç. .Dr. Harun ASLAN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice NUHOĞLU, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Havva KAÇAN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Kevser KARLI, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Mahinur DURMUŞ İSKENDER, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Nesrin İÇLİ, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Nihal AYDIN, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Selda KARAVELİ ÇAKIR, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Şahika ŞİMŞEK ÇETİNKAYA, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Tuğba TATAR, Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar Nuri ŞAHİN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Zeynep ARABACI, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Münevver Aybüke BERBER ÇIKRIK, Kastamonu Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Mücahit MUSLU, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Dr. Gamze KAŞ ALAY, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör.Dr. Ayşenur DURMUŞ, Kastamonu Üniversitesi

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF KASTAMONU UNIVERSITY
FACULTY OF HEALTH SCIENCES

SAHİBİ | OWNER

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL
Kastamonu Üniversitesi Rektörü | Rector of Kastamonu University

YAYINCI | PUBLISHER

Kastamonu Üniversitesi | Kastamonu University

GENEL YAYIN YÖNETMENİ | EXECUTIVE EDITOR

Prof. Dr. Abdulkadir TUNA

BAŞ EDİTÖR | EDITOR-IN-CHIEF

Dr.Öğr. Üyesi. Esra ERTEMÜR, Kastamonu Üniversitesi

TEKNİK EDİTÖRLER | TECHNICAL EDITORS

Dr. Öğr. üyesi Zeliha Canan ÖZKAN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Araş. Gör. Funda IŞIK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Semanur ÇELİK DEMİRYÜREK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Sabri Okan DEMİRYÜREK, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Kadriye Elif İMRE, Kastamonu Üniversitesi

İLETİŞİM | CONTACT

📍 Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kastamonu, TÜRKİYE

☎ 903662804113 ✉ sbfdergisi@kastamonu.edu.tr 🌐 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbftergisi>

EDİTÖR KURULU | EDITORIAL BOARD

- Dr.Öğr. Üyesi Canan KAŞ, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Fatmanur Hümeýra ZENGİN, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Filiz ÖZEL ÇAKIR, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Şeyma KOCA, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Gülşen ULAŞ KARAAHMETOĞLU, Kastamonu Üniversitesi
Doç. .Dr. Harun ASLAN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice NUHOĞLU, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Havva KAÇAN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Kevser KARLI, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Mahinur DURMUŞ İSKENDER, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Nesrin İÇLİ, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Nihal AYDIN, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Selda KARAVELİ ÇAKIR, Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Şahika ŞİMŞEK ÇETİNKAYA, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Tuğba TATAR, Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar Nuri ŞAHİN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Zeynep ARABACI, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Münevver Aybüke BERBER ÇIKRIK, Kastamonu Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Mücahit MUSLU, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör. Dr. Gamze KAŞ ALAY, Kastamonu Üniversitesi
Araş. Gör.Dr. Ayşenur DURMUŞ, Kastamonu Üniversitesi

İçindekiler

Filiz ÖZEL ÇAKIR, Selda KARAVELİ ÇAKIR. Hemşirelerin Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik Durumlarının Belirlenmesi / <i>Determination Of Nurses' Self-Efficacy In Pain Management</i>	1
---	---

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi
e-ISSN: 2980 – 0005

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbfdergisi/board>

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş
Tarihi/Received:
05/03/2025,

Kabul
Tarihi/Accepted:
30/04/2025

Yayınlanma Tarihi/
Publication Date:
30/04/2025

Atıf/ Reference:

Özel Çakır, F;
Karaveli Çakır S
(2025).

Hemşirelerin Ağrı
Yönetiminde Öz

Yeterlilik

Durumlarının

Belirlenmesi,

Kastamonu

Üniversitesi Sağlık

Bilimleri Fakültesi

HEMŞİRELERİN AĞRI YÖNETİMİNDE ÖZ

YETERLİLİK DURUMLARININ BELİRLENMESİ / DETERMINATION OF

NURSES' SELF-EFFICACY IN PAIN MANAGEMENT

Filiz ÖZEL ÇAKIR¹, Selda KARAVELİ ÇAKIR²

¹ Doç. Dr, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kastamonu

² Doç. Dr, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kastamonu

*Sorumlu Yazar: Filiz Özel Çakır

Kastamonu Üniversitesi

filiz.ozel@kastamonu.edu.tr

Özet:

Bu araştırmada hemşirelerin ağrı yönetiminde öz yeterlilik durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemine 109 hemşire dahil edilmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin %85,3'ünün kadın (%85,3) ve %80,7'sinin lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $33,87 \pm 8,99$ 'dir. Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği'ne göre Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik değeri $87,58 \pm 12,38$ olarak belirlenmiştir. Araştırmamızda, hemşirelerin ağrı yönetim özyeterlilik durumunun ortalamasının üstünde olduğu görülmüştür. Hemşirelere yönelik ağrı yönetimi konusunda özyeterliliklerinin artması için mezuniyet öncesi ve sonrası ağrıya yönelik eğitimlerin artırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Ağrı, Ağrı Yönetimi, Öz-Yeterlilik

Abstract:

This study aimed to determine the self-efficacy of nurses in pain management. This study is a descriptive study. The sample of the study included 109 nurses. Personal information form and Pain Management Self-Efficacy Questionnaire were used to collect data in the study. It was found that 85.3% of the nurses who participated in the study were female (85.3%) and 80.7% were undergraduate graduates. The mean age of the nurses participating in the study was $33,87 \pm 8,99$. According to the Pain Management Self-Efficacy Questionnaire, the General Pain Management Self-Efficacy Questionnaire value was determined as $87,58 \pm 12,38$. In our study, it was observed that the pain management self-efficacy of nurses was above average. In order to increase the self-efficacy of nurses in pain management, it may be recommended to increase pain-related trainings before and after graduation.

Keywords: Nursing, Pain, Pain Management, Self-Efficacy

1. Giriş

Ağrı, hastaların hem fiziksel aktivitelerini hem de psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle ağrının giderilmesi hastalar için önemlidir (Chou vd., 2016). Fakat, bazı hastaların ağrısının karmaşıklığı, hastaların yaşadığı ağrının çok faktörlü olduğunu göstermektedir. Karmaşık ağrısı olan hastada, ağrıya katkıda bulunan birden fazla altta neden olabilir ve ağrı yönetimi daha zor bir hale gelebilir (Limbu ve Taylor, 2021). Bu gibi durumlarda ağrı yönetimi, ağrıya katkıda bulunan altta yatan faktörleri ele alan multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Kapsamlı ağrı yönetiminde, sağlık uzmanlarından oluşan multidisipliner bir ekip, ağrıyı azaltmak ve hastaların refahını, işlevini ve yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla her hastanın benzersiz durumunu göz önünde bulundurarak hastalar için bireyselleştirilmiş bir plan geliştirmek üzere genellikle iş birliği içinde olmalıdır. Multidisipliner ekibin bir üyesi olarak hemşireler, hastaların ağrı yönetimi konusunda eğitilmesinde ve reçete edilen tedavi planına uymanın önemini anlamalarına yardımcı olmada hayati bir rol oynayabilir (Limbu ve Taylor, 2021; Chatchumni vd., 2016). Bu nedenle literatür incelendiğinde, ağrı değerlendirmesi ve yönetim ilkeleri bilgisi hem doktorlar hem de hemşireler arasında araştırılmış ve bu alanda bilgi eksikliklerinin bulunduğu görülmüştür (Campbell, 2020; Duke vd., 2013; Herr vd., 2015). Fakat, etkili ağrı kontrolü ve daha yüksek hasta memnuniyeti sağlamak için hemşirelerin ağrı yönetimi konusunda kapsamlı bilimsel bilgiye ve doğru tutuma sahip olmaları hayati önemlidir (Eti Aslan vd., 2018). Çünkü, hemşirelerin ağrı yönetimi konusunda önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Çelik vd., 2018).

Albert Bandura tarafından tanımlanan öz yeterlik kavramı ise, bireyin karşılaşacağı bir olay, durum ya da olgu karşısında yeterlik düzeyini, kendine olan inancını ve özgüvenini ifade etmektedir. Bireyin, yaşamıyla ilgili olaylar üzerinde etkin rol alabilmesi için gerekli olan etkinlikleri başlatabilmesi, doğru tepkiyi verebilmesi ve bunlardan iyi sonuç alabilmesi için kişinin kendine olan inancıdır (Bandura, 1977; Bandura, 2001; Chen vd., 2004; Kacaroglu Vicdan ve Taştekin, 2019). Öz-yeterlilik algısının dört temel kaynağı; tam ve doğru deneyimler, sosyal modeller tarafından sağlanan dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve bireyin fiziksel ve duygusal durumudur. Bireyin yaşadığı deneyimler bu kaynaklardan en etkili olanıdır (Lunenburg, 2011). Bu nedenle hemşirelerin ağrı yönetimine yönelik tutumlarını, bilgi düzeylerini, davranış şekillerini bilmek olumlu davranış değişikliği oluşturmada temel basamaktır (Demir vd., 2012). Atthayasai ve ark. (2023)'nın cerrahi hemşirelerinin ağrı yönetimi yeterliliklerini artırmaya yönelik stratejilerini tanımlamak amacıyla yaptıkları nitel araştırma sonucunda sunulan temalar, hemşirelik yetkinliklerinde ağrı yönetiminin geliştirilmesini içermiştir. Ayrıca, aynı araştırmada hastaların, ailelerinin ve diğer sağlık alanlarındaki multidisipliner bakım ekiplerinin sürece dahil edilmesi önerilmiştir (Atthayasai vd., 2023). Literatürde öz yeterliliğe yönelik araştırmalar incelendiğinde; Sezgin ve Düşükcan (2020)'nın yaptıkları araştırmalarında hemşirelerin öz yeterlilik inanç düzeylerinin çalışan performansı üzerindeki etkisinin pozitif yönde ve düşük olduğu saptanmıştır (Sezgin ve Düşükcan, 2020). Tüm bu bilgiler ışığında, bu araştırmada hemşirelerin ağrı yönetiminde öz yeterlilik durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Türü

Bu araştırma, hemşirelerin ağrı yönetiminde öz yeterlilik durumlarının belirlenmesi amacıyla planlanmış tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

2.2. Araştırma Yeri ve Zamanı

Araştırmanın verileri bir devlet hastanesinde Ocak-Haziran 2023 tarihleri arasında çalışan hemşirelerden toplanmıştır.

2.3. Evren, Örneklem ve Örneklem Yöntemi

Örneklem büyüklüğü belirlenirken araştırmacılar birbirinden farklı yaklaşımlar öne sürmektedirler. Madde sayısının en az 5 katı olması gerektiği ise araştırmacılar tarafından genel kabul gören yaklaşımdır (Büyüköztürk vd., 2014). Örneklem sayısı en az 105 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden hemşireler dâhil edilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında “Birey Tanıtım Formu” ve “Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır.

Birey Tanıtım Formu: Birey tanıtım formu yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu gibi değişkenler yanında hemşirelerin mesleki yaşamları, ağrı nedeniyle bakım verdikleri bireylere ilişkin özellikler ve kendilerinin ağrı deneyimlerini (bakılan hastalar, ağrı skalası kullanma durumları, eğitimleri, meslekte çalışma süreleri, çalıştıkları birimler, çalışılan birim hasta kapasiteleri, ağrı sorunu olan hasta sayısı, kendilerinin ağrı yaşama durumları ve çözüm yolları) içeren 13 ifadeden oluşmuştur.

Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik Ölçeği: Ölçek, John Rey Macindo ve ark. (2018) tarafından geliştirilmiş (Macindo vd., 2018) ve Türkçe’ye uyarlaması Aydın Sayılan ve ark. (2022) tarafından yapılmıştır (Aydın Sayılan vd., 2022). Yaptığımız bu araştırmada, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Bu ölçek, 21 maddelik sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin alt ölçekleri; Kapsamlı Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik (14 Madde), Değerlendirici Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik (4 Madde), Tamamlayıcı Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik (3 Madde) ve Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik: Tüm maddeler. Ölçekte, tüm maddeler olumlu olarak ifade edilmiştir, dolayısıyla ters kodlama yoktur. Ölçekte puanlamasında; ölçek puanı arttıkça uyumun arttığı belirtilmektedir (Aydın Sayılan vd., 2022).

2.5. Veri Toplama

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından yüz yüze anket tekniği ile toplanmıştır.

2.6. Etik Hususlar

Araştırmanın uygulanabilmesi için Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan yazılı onay (Karar No: 2022-KAEK-123, tarih: 31/11/2022) alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesi öncesi ölçek izni alınmıştır. Verilerin toplanabilmesi için kurum izni alınmış ve katılımcıların onamı alınmıştır.

2.7. İstatistiksel Analiz

Araştırma verilerinin analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) for Windows 21.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde; Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis H Testi, Spearman-korelasyon analizleri kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metod kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden 109 hemşire dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin %85,3’ünün kadın (%85,3); %80,7’sinin lisans mezunu olduğu ve %78,9’unun yetişkin hastaya bakım verdiği ve %54,1’inin “her zaman” ağrı skalası kullandığı saptanmıştır.

Hemşirelerin %39,4'ünün dahiliye servisi, %27,5'inin cerrahi servisi, %8,3'ünün acil servis ve %24,8'inin yoğun bakımda çalıştığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri

Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	16	14,7
	Kadın	93	85,3
Medeni Durum	Bekar	37	33,9
	Evli	72	66,1
Eğitim Durumu	Lisans öncesi	13	11,9
	Lisans	88	80,7
	Yüksek lisans ve doktora	8	7,3
Bakım verilen hastalar	Pediatric	5	4,6
	Yetişkin	86	78,9
	Yaşlı	18	16,5
Ağrı skalası kullanma sıklığı	Hiçbir zaman	7	6,4
	Nadiren	12	11,0
	Sıklıkla	31	28,4
	Her zaman	59	54,1
Son iki yıl içinde ağrı yönetimi ile ilgili bir eğitim alma durumu	Evet	44	40,4
	Hayır	65	59,6
Çalışılan birim	Dahiliye	43	39,4
	Cerrahi	30	27,5
	Acil	9	8,3
	Yoğun bakım	27	24,8
Hemşirelerin kendi ağrı deneyimleri karşısında baş etme yöntemleri	Analjezik	81	74,31
	Uyku	3	2,75
	Dua etme	1	0,92
	Zamanla geçmesini bekleme	1	0,92
	Soğuk uygulama	5	4,59
	Fizik tedavi	5	4,59
	Masaj	6	5,50
	Psikolojik destek	1	0,92
	İstirahat	2	1,83
	Sıcak duş	7	6,42
	Dikkat dağıtma	6	5,50
TOPLAM		109	100

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $33,87 \pm 8,99$; meslekte çalışma süresi $11,53 \pm 9,80$ ve çalıştıkları birimlerde hasta kapasiteleri $15,77 \pm 5,87$ 'dir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin yaş, meslekte çalışma süresi ve çalışılan birimde hasta kapasitesi ortalaması

	Ortalama $\pm$ Sd	Minimum	Maximum
Yaş	$33,87 \pm 8,99$	23,00	56,00

Meslekte çalışma süresi	11,53 ± 9,80	1,00	36,00
Çalışılan birimde hasta kapasitesi	15,77 ± 5,87	5,00	35,00

Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ise; Kapsamlı Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik değeri 58,56±8,11, Değerlendirici Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik değeri 17,06±2,62, Tamamlayıcı Ağrı Yönetimi/nde Öz Yeterlilik değeri 11,95±2,51 ve Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik değeri 87,58±12,38 şeklinde saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği ve alt boyutları toplam puanları

	Ortalama ± Sd	Minimum	Maximum
Kapsamlı Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik	58,56 ± 8,11	35,00	70,00
Değerlendirici Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik	17,06 ± 2,62	8,00	20,00
Tamamlayıcı Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik	11,95 ± 2,51	6,00	15,00
Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik	87,58 ± 12,38	53,00	105,00

Medeni durum, ağrı skalası kullanma sıklığı, çalışılan birim, yaş ve meslekte çalışma süreleri ile “Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik” puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Medeni durumu bekar olanlarda “Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik” puanı, medeni durumu evli olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir. Ağrı skalası kullanma sıklığı “Her zaman” olanlarda “Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik” puanı, ağrı skalası “Hiçbir zaman”, “Nadiren” ve “Sıklıkla” olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir. Çalıştığı birimi “Acil” olanlarda “Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik” puanı, çalıştığı birimi “Dahiliye”, “Cerrahi” ve “Yoğun bakım” olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir. Yaş değerleri arttıkça ve meslekte çalışma süresi arttıkça, “Genel Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik” puanı azalmaktadır.

4. Tartışma

Ağrı subjektif bir kavramdır ve ağrı yönetiminde ağrının değerlendirilmesi ve objektif veri haline getirilmesinde ağrı değerlendirme ölçekleri kullanılmaktadır (Özveren vd., 2018). Ağrı, birçok farklı faktörden etkilenir; bu da ağrının değerlendirilmesini özellikle zorlaştıran bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Rezaei vd., 2020). Yetersiz ağrı tedavisi, sağlık çalışanlarının ağrıyı değerlendirememesi ve uygun şekilde müdahale edememesiyle ilişkilendirilmiştir (Plaisance ve Logan, 2006). Sağlık sisteminin bir parçası olarak hemşireler, hastalara doğru değerlendirme, uygun müdahale ve yeterli ağrı eğitimi sağlamak da dahil olmak üzere etkili ağrı yönetiminde vazgeçilmez bir rol oynamaktadır (Brown, 2003; Fang vd., 2017). Yapılan bu çalışmada ağrı değerlendirme skalasını sıklıkla kullanan hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterliliklerinin ortalamasının üstünde olduğu saptanmıştır. Bu durum ağrıyı objektif olarak değerlendiren hemşirelerin ağrı yönetiminde özgüvenli olduklarını gösteren bir bulgu olarak yorumlanabilir. Literatür incelendiğinde; Çelik ve ark. (2018)’nın hemşirelerle yapmış oldukları araştırmada, hemşirelerin ağrının tanımlanması ve yönetimine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları bildirilmiştir (Çelik vd., 2018). Demir ve ark. (2012)’nin yaptığı araştırmada,

hemşirelerin ağrı ile ilgili bilgi ve davranış puanının orta düzeyde olduğu, ağrı tanınması ve ağrının farmakolojik yönetimi konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır (Demir ve Yıldırım, 2012). Geçici Yüksel ve Çetinkaya (2019)'nın yaptıkları araştırmada ise, hemşirelerin ağrı tanınması ve ağrının non-farmakolojik yönetimleri bilme ve uygulama konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır (Geçici Yüksel ve Çetinkaya, 2019).

Hastaların ağrıların uygun şekilde ele alınmasında hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterlilikleri önemli rol oynamaktadır (Issa vd., 2022). Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik Ölçeği, hemşirelerin ve hemşirelik eğitimine devam eden öğrenci hemşirelerin ağrıyı yönetebilme yeteneğine olan güveni değerlendirmektedir (Aydın Sayılan vd., 2022). Öz yeterlilik üzerine yapılan çalışmalar genellikle hastalar üzerinde yapılmış olup (Işık vd., 2018; Anderson vd., 2022); hemşirelerin ağrı yönetimine yönelik öz yeterliliklerini değerlendiren araştırmalar sınırlı kalmıştır (Macindo vd., 2018). Bu nedenle de, araştırma konusuna ilişkin sınırlı yorum yapılabilmektedir. Ağrı öz yeterliliğini değerlendiren çalışmaların daha çok hemşirelik öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir (Macindo vd., 2018). Pediatri hemşireliği dersini alan öğrenci hemşirelerin ağrı yönetiminde öz yeterlilik ölçeğinden toplam puan ortalaması $75,21 \pm 10,92$ olarak bildirilmiştir (Belli, 2022). Chiang ve ark. (2006)'nın farklı bir ölçek kullanarak öğrenci hemşirelere yönelik pediatrik ağrı eğitim programının etkinliğini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada; eğitim öncesi önce öz yeterlilik için puan 73,37 iken eğitim sonrası öz yeterlilik puanı 87,07 olarak saptanmıştır (Chiang vd., 2006). Farklı bir çalışma ise, hemşirelik fakültelerinin ağrı yönetimi konusundaki bilgi ve tutumlarını incelemek amacıyla yapılmış ve bulgular hemşirelik fakültesi öğrencilerinin çoğunun temel eğitimlerinde ağrı yönetimi konusunda eğitim aldıklarını hatırladığını, ancak yarısından daha azının yeterince hazırlıklı hissettiklerini göstermiştir. Aynı araştırmada, öğretim üyelerinin ağrı değerlendirmesi, manevi/kültürel konular ve patofizyoloji konularında yeterli bilgiye sahip olduklarını da görülmüştür (Voshall vd., 2013).

Çalışmamızda hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterlilik puanlarının literatürde aynı ölçek ile yapılmış olan çalışmalardan yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun Ağrı Yönetimi Öz Yeterlilik Ölçeği'nin meslek hayatında olan hemşirelerde kullanılmış olması ile açıklanabilir. Öz yeterlilik kendisine olan güveni ifade eden bir terim olarak kullanıldığı için hemşirelerin ölçek toplam puanının yüksekliği ağrıyı yönetme konusunda kendilerinden emin olduklarını göstermektedir. Macindo ve ark. (2018) ağrı öz yeterlilik ölçeği geliştirme çalışmasında meslekte çalışma yılı artan ve son 2 yıl içerisinde ağrı yönetimi ile ilgili eğitim alan hemşirelerin ağrı öz yeterlilik toplam ölçek puanının arttığını bildirmişlerdir (Macindo vd., 2018). Wilson (2007)'un yaptığı araştırmada ise, bulgular hemşirelerin ne kadar deneyimliyse ağrı yönetimi konusundaki bilgilerinin de o kadar iyi olduğunu göstermiştir (Wilson, 2007). Belli (2022) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin ağrı yönetimi bilgi düzeyi arttıkça ağrı yönetimi öz yeterliliklerinin de arttığını bildirmiştir (Belli, 2022). Yapılan başka bir çalışmada hemşirelerin ağrı bilgisi ile öz yeterlilikleri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır (Stanley ve Pollard, 2013). Bizim çalışmamızda ayrıca; yaş, meslekte çalışma yılı arttıkça hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterlilik toplam puanında azalma olduğu saptanmış, son iki yılda ağrı ile ilgili eğitim almış olanlar ile ölçek toplam puanı arasında ilişki saptanmamıştır. Aslında beklenen durum giderek artan klinik deneyimin ağrı yönetimi öz yeterliliğini arttıracak yönündedir. Fakat çalışmamızda bu durum literatürden farklı bir bulgu olarak karşımıza çıkmıştır. Yapılan bir çalışmada sağlık çalışanlarının ağrı değerlendirme ve tedavisi hakkında eksiklikleri olmasına rağmen kendilerine güvenlerinin yüksek olduğu belirtilmiştir (Chiang vd., 2006). Çalışmamızda

genç ve meslekte yeni olan hemşirelerin ağrı yönetiminde gerekli davranışları başarılı bir biçimde yapabileceğine olan inancının daha fazla olduğunu belirlenmiş olup, bu durumun hemşirelik eğitiminde ortaya çıkan yeniliklerden kaynaklanmış olabileceğini düşündürmektedir. Hemşirelik eğitiminde son yıllarda kullanılan web tabanlı eğitim, simülasyon gibi teknolojik ürünlerin kullanımının yeni nesil mezun hemşirelerde kendilerine olan güvenin artmasına neden olduğu düşünülmüştür.

Hemşirelerin hastanede çalıştıkları her bölümde en sık karşılaştıkları sorunlardan birisi ağrıdır. Çalışmamızda acil serviste görev yapan hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterlilik ölçek toplam puanının diğer servislerde çalışan hemşirelere göre istatistiksel olarak düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum acil servise başvuran hasta çeşitliliğinin fazla olması, acil servisin doğası gereği ilk olarak yaşamın idame etmesinin sağlanması bunun için gerekli müdahalelerin yapıldığı yer olarak tanımlanmasından kaynaklandığını, ağrıyı değerlendirme ve ağrı kontrolü için yeterli zamanın olmadığını düşündürmektedir. McCaffery ve Robinson (2002), hemşirelerin ağrı yönetimi konusundaki bilgilerini değerlendirdikleri çalışmalarında deneyimli hemşirelerin, yüksek lisans derecesine sahip hemşirelerin, onkoloji ve bakımevinde çalışan hemşirelerin daha yüksek puanlara sahip olduğunu bildirmişlerdir (McCaffery ve Robinson, 2002).

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, hemşirelerin Ağrı Yönetiminde Özyeterlilik Ölçeği'nden ortalamanın üstünde puan aldıkları görülmüştür. Sonuç olarak, hemşirelerin ağrı yönetimi öz yeterliliklerinin yüksek olması, hastane ve hasta sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunabilir. Hemşirelerin ağrı yönetimi konusunda özyeterliliklerinin artması için mezuniyet öncesi müfredat programlarında ağrıya yönelik konularda düzenlemeler yapılması önemlidir. Ayrıca, mezuniyet sonrası hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi önerilebilir.

Bildiriler: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın yapılmasında herhangi bir kurumdan mali destek alınmamıştır. Bu araştırma 26.08.2023-28.08.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen 14th International Istanbul Scientific Research Congress On Health Sciences kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur. Bu araştırma, tez çalışmasından üretilmemiştir. Araştırmanın uygulanabilmesi için Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan yazılı onay (Karar No: 2022-KAEK-123, tarih: 31/11/2022) alınmıştır.

Kaynaklar

- Anderson, A., Starkweather, A., Cong, X., Kim, K., Schulman-Green, D., Judge, M., Xu, W., & Zhang, Y. (2022). Self-Efficacy Survey Study of Pain Self-Management in Patients with Cancer. *Pain management nurs.*, 23(4), 486-493.
- Atthayasai, J., Chatchumni, M., Eriksson, H., & Mazaheri, M. (2023). Surgical Nurses' Perceptions of Strategies to Enhance Pain Management Proficiency: A Qualitative Study. *Nurs Rep.*, 13(2), 923-933.
- Aydın Sayılan, A., Eşkin Bacaksız, F., Seyhan Ak, E., Kulakaç, N., & Macindo, J.R.B. (2022). Adaptation of the pain management self-efficacy questionnaire into Turkish. *Agri*, 34(2), 91-99.

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychol Rev.*, 1977, 84, 191-215.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annu Rev of Psychol.*, 52, 1-26.
- Belli, M. (2022). Pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin pediatrik ağrı yönetimi bilgi düzeyleri ile ağrı yönetimi öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *CPHS*, 3(2), 52-58.
- Brown, M.A. (2013). The role of nurses in pain and palliative care. *J Pain Palliat Care Pharmacother.*, 27(3), 300-302.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara, Pegem Akademi.
- Campbell, E. (2020). Faculty Perspectives of Teaching Pain Management to Nursing Students. *Pain Manag Nurs.*, 21(2), 179-186.
- Chatchumni, M., Namvongprom, A., Eriksson, H., & Mazaheri, M. (2016). Treating without Seeing: Pain Management Practice in a Thai Context. *Pain Res Manag.*, 2016, 9580626.
- Chen, G., Gully, S.M., & Eden, D. (2004). General self-efficacy and self-esteem: toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. *J Organiz Behav.*, 25, 375-395.
- Chiang, L-C., Chen, H-J., & Huang, L. (2006). Student nurses' knowledge, attitudes, and self-efficacy of children's pain management: evaluation of an education program in Taiwan. *J Pain Symptom Manage.*, 32, 82-89.
- Chou, R., Gordon, D.B., de Leon-Casasola, O.A., Rosenberg, J.M., Bickler, S., Brennan, T., Carter, T., Cassidy, C.L., Chittenden, E.H., Degenhardt, E., Griffith, S., Manworren, R., McCarberg, B., Montgomery, R., Murphy, J., Perkal, M.F., Suresh, S., Sluka, K., Strassels, S., Thirlby, R., Viscusi, E., Walco, G.A., Warner, L., Weisman, S.J., & Wu, C.L. (2016). Management of Postoperative Pain: A Clinical Practice Guideline From the American Pain Society, the American Society of Regional Anesthesia and Pain Medicine, and the American Society of Anesthesiologists' Committee on Regional Anesthesia, Executive Committee, and Administrative Council. *J Pain.*, 17(2), 131-157.
- Çelik, S., Baş, B.K., Korkmaz, Z.N., Karaşahin, H., & Yıldırım, S. (2018). Hemşirelerin Ağrı Yönetimi Hakkındaki Bilgi ve Davranışlarının Belirlenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14, 17-23.
- Demir, Y., Yıldırım, U.Y., İnce, Y., Türken, K., & Kaya, M. (2012). Hemşirelerin ağrı yönetimi ile ilgili bilgi davranış ve klinik karar verme durumunun belirlenmesi. *Çağdaş Türk Dergisi*, 2(3), 162-172.

- Duke, G., Haas, B.K., Yarbrough, S., & Northam, S. (2013). Pain management knowledge and attitudes of baccalaureate nursing students and faculty. *Pain Manag Nurs.*, 14(1), 11-19.
- Eti Aslan, F., Kula Sahin, S., Secginli, S., & Bulbuloglu, S. (2018). Patient satisfaction with nursing practices about postoperative pain management: A systematic review. *Pain*, 30(3), 105-115.
- Fang, L.Y., Xu, Y.C., Lin, D.N., Jin, J.F., & Yan, M. (2017). Attitude and Intention Regarding Pain Management among Chinese Nursing Students: A Cross-Sectional Questionnaire Survey. *Pain Manag Nurs.*, 18(4), 250-259.
- Geçici Yüksel, H., & Çetinkaya, Ş. (2019). Hemşirelerin Ağrı Yönetiminde Bilgileri Ve İlaç Dışı Yöntem Kullanımı. Uluslararası Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırmaları Kongresi (UTSAK). Tıp ve Sağlık Bilimleri (Ed. Bayındır Çevik A, Yılmaz D). Bildiri Tam Metin Kitabı. 13-22. https://www.utsakcongress.com/dokumanlar/11_14_Temmuz_2019.pdf#page=13.
- Herr, K., Marie, B.S., Gordon, D.B., Paice, J.A., Watt-Watson, J., Stevens, B.J., Bakerjian, D., & Young, H.M. (2015). An interprofessional consensus of core competencies for prelicensure education in pain management: curriculum application for nursing. *J Nurs Educ.*, 54(6), 317-327.
- Issa, M. R., Muslim, N. A., Alzoubi, R. H., Jarrar, M., Alkahtani, M. A., Al-Bsheish, M., Alumran, A., & Alomran, A. K. (2022). The Relationship between Emotional Intelligence and Pain Management Awareness among Nurses. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 10(6), 1047.
- Işık, G., Cetişli, N. E., & Başkaya, V. A. (2018). Doğum Şekline Göre Annelerin Postpartum Ağrı, Yorgunluk Düzeyleri ve Emzirme Öz-Yeterlilikleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3), 224-232.
- Kacaroglu Vicdan, A., & Taştekin, A. (2019). Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması. *ACU Sağlık Bil Derg.*, 10(3), 504-510.
- Limbu, T., & Taylor, P.M. (2021). Experiences of surgical nurses in providing end-of-life care in an acute care setting: a qualitative study. *Br J Nurs.*, 30(18), 1084-1089.
- Lunenburg, F.C. (2011). Self-Efficacy in the Workplace: Implications for Motivation and Performance. *International Journal of Management, Business, and Administration*, 14, 1-6.
- Macindo, J.R.B, Soriano, C.A.F., Gonzales, H.R.M., Simbulan, P.J.T., Torres, G.C.S., & Que, J.C. (2018). Development and psychometric appraisal of the Pain Management Self-Efficacy Questionnaire. *J Adv Nursing*, 74, 1993-2004.
- McCaffery, M., & Robinson, E.S. (2002). Your patient is in pain--here's how you respond. *Nursing.*, 32(10), 36-45.
- Özveren, H., Faydalı, S., Gülnar, E., & Faydalı Dokuz, H. (2018). Hemşirelerin ağrı değerlendirmesine ilişkin tutum ve uygulamaları. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 8(1), 60-66.
- Plaisance, L., & Logan C. (2006). Nursing students' knowledge and attitudes regarding pain. *Pain Manag Nurs.*, 7(4), 167-175.
- Rezaei, H., Saeed, A.F.M., Abdi, K., Ebadi, A., Gheshlagh, G.R., & Kurdi, A. (2020). Translation

- and validation of the Farsi Version of the Pain Management Self-Efficacy Questionnaire. *Journal of Pain Research*, 13, 719-727.
- Sezgin, E.E., & Duşukcan, M. (2020). Hemşirelerin öz yeterlilik inanç düzeylerinin performansları üzerindeki etkisi: Elazığ ili örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1689-1702.
- Stanley, M., & Pollard, D. (2013). Relationship between knowledge, attitudes, and self-efficacy of nurses in the management of pediatric pain. *Pediatric nursing*, 39(4), 165-171.
- Voshall, B., Dunn, K.S., & Shelestak, D. (2013). Knowledge and attitudes of pain management among nursing faculty. *Pain Manag Nurs.*, 14(4), 226-235.
- Wilson, B. (2007). Nurses' knowledge of pain. *J Clin Nurs.*, 16(6), 1012-1020.
- Deneme, D; (2025). Hemşirelerin Ağrı Yönetiminde Öz Yeterlilik Durumlarının Belirlenmesi, *Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi (KÜSBFD)*, 4 (1), s x-xx.